

MUA BÁN VÀ TIÊU DÙNG THỦY SẢN THỰC PHẨM Ở VÙNG NƯỚC NGỌT CỦA ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

Lê Xuân Sinh*, Robert S. Pomeroy & Đặng Thị Phụng

Khoa Thủy sản, Đại học Cần Thơ

Email: lxsinh@ctu.edu.vn

Nghiên cứu này được tài trợ bởi Dự án Cá tạp-Aquafish-CRSP (USAID), được thực hiện trong năm 2009 nhằm mô tả hiện trạng và đề xuất giải pháp cho việc cải thiện các hoạt động cung cấp và tiêu thụ thủy sản thực phẩm ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Thủy sản thực phẩm được cung cấp tới người tiêu dùng cuối cùng chủ yếu thông qua mạng lưới thương lái trung gian và bán lẻ. Nhóm nghiên cứu đã phỏng vấn 189 thương lái/người mua bán thủy sản ở các cấp chợ tỉnh, huyện và xã, trong đó 94% là nữ với kinh nghiệm mua bán thủy sản bình quân là 12 năm. Nguồn thông tin chính của họ là từ kinh nghiệm bản thân và khách hàng. Mỗi người mua bán khoảng 41,5 kg thủy sản/ngày, với ưu tiên hàng đầu dành cho chất lượng, giá, số lượng và kích cỡ của thủy hải sản. Việc mua bán thủy hải sản giá trị cao được cho là gia tăng trong khi đối với thủy hải sản giá trị thấp lại giảm. Có 94,7% số người mua bán thủy hải sản không sử dụng hợp đồng vì họ cho rằng cần sự linh hoạt trong mua bán. Khoảng 78,1% trong số họ ưa thích mua bán thủy hải sản tự nhiên và con số cho thủy sản nước ngọt là 73,9%. Những loài thủy sản nước ngọt được ưa thích mua bán nhất gồm: cá lóc, trê lai và rô đồng.

Về phía người tiêu dùng cuối cùng, 779 hộ đã được khảo sát. Có 59,9% số hộ tham gia khai thác thủy sản vào mùa mưa, nhất là ở vùng nông thôn vùng lũ. Quy mô hộ bình quân là 5 người ($\pm 1,7$), hộ tham gia khai thác thủy sản có quy mô nhân khẩu lớn hơn. Việc mua thịt và cá các loại chiếm khoảng 63,4% tổng chi phí mua thực phẩm của hộ. Lượng thủy sản các loại tiêu thụ bình quân đầu người là 77,6 kg/năm, từ cả mặn lợ, nước ngọt, và cả từ khai thác tự nhiên và nuôi trồng. Có 90% số hộ ưa thích ăn thủy hải sản từ khai thác tự nhiên và 95% số hộ ưa thích ăn thủy sản nước ngọt. Các hộ mua thủy sản rất thường xuyên vì họ thích thủy sản tươi sống. Lượng thủy hải sản tiêu dùng của các hộ gần như không thay đổi, nhưng họ cho rằng chất lượng thủy sản nước ngọt có xu hướng giảm trong khi giá cả lại gia tăng. Đồng thời, có những biến động lớn theo thời vụ về sự sẵn có, giá cả và việc sử dụng thủy sản.

Cả người mua bán và người tiêu dùng thủy sản thực phẩm đều phải đối với một số khó khăn đối với thủy sản thực phẩm. Người mua bán/thương lái mong đợi có thêm sự hỗ trợ hơn về tín dụng, địa điểm mua bán cũng như giảm thuế/lệ phí từ phía quản lý. Người tiêu dùng cuối cùng khuyến cáo cần có sự quản lý tốt hơn đối với các hoạt động khai thác thủy sản tự nhiên cũng như chất lượng thủy hải sản và phát triển nuôi các loài thủy hải sản giá trị cao.

Hình 1: Mua bán thủy hải sản tại các chợ địa phương

Hình 2: Thủy sản khai thác tự nhiên và người nghèo